

Gençler / Eki Jash (1938)

Kasımalı Cantöşev (1904–1968)

Kaynak: Jantoshev, K. (1938). *Eki jash* [The young ones]. Kyrgyzmambas. (103 pp.)

Genel Bakış

Yazar Kasımalı Cantöşev, 1904 yılında günümüz Kırgızistan'ının Issık Göl bölgesinde, Ak-Suu ilçesine bağlı Tepke köyünde doğmuştur. Okumayı on altı yaşında öğretmeni Orozakun İlepes uulu sayesinde öğrenmiştir. İlk kez bir kitap görmesini ve okumaya başlamasını anı eseri *Yeni Okul*'da (Tepke) anlatır. 1921'de Komsomol'a katılmış ve 1924'e kadar köy okulunda eğitim görmüştür.

1926'da Frunze'de (bugünkü Bişkek) Pedagoji Teknik Okulu'na girmiş, burada oyun yazmaya başlamıştır. İlk eserleri arasında tek perdelik oyunlar (*Çobanlar*, *Rüyada*, *Biz Komsomolcular*) ve 1929–1930 yıllarında sahnelenen çok perdelik dramlar (*Karaçaç*, *Alym ile Mariya*) yer alır.

Cantöşev ayrıca öğretmenler için ders kitapları ve rehberler hazırlamıştır. Bunlar arasında *Okuma Kitabı*, *Okuma Yazma Bilmeyenler İçin Kırgız Dili Programı ve Öğretim Yöntemi*, *Kolhozcular İçin Okuma Kitabı* ve çeşitli dil ile aritmetik kılavuzları bulunmaktadır.

1930'lu yıllarda Kırgızistan'ın güneyinde öğretmen, ilçe eğitim müdürü ve eğitim yöntem uzmanı olarak çalışmış; bu deneyimler, düzyazı eserlerine de yansımıştır. *Gençler* (*Eki Jash*, 1938) adlı uzun öyküsü, kolektifleştirme dönemindeki toplumsal değişimleri ve sınıf çatışmalarını konu alır.

Cantöşev hem düzyazı hem de tiyatro eserleri vermiştir. Tarihî romanı *Kanybek* ilk kez üç cilt hâlinde yayımlanmış (1939, 1941, 1948) ve daha sonra iki ciltlik gözden geçirilmiş bir baskı olarak hazırlanmıştır. Oyunları arasında *Kurmanbek* (1942), *İntikam* (*Och*, 1942) ve şair Toktogul Satılğanov'un hayatına dayanan *Halk Şarkıcısı* (*Eldik Yrchy*) bulunur. Daha sonraki düzyazı eserleri arasında *Dilek* (*Tilek*, 1949), *Alevli Gençlik* (*Jalynduu Jashtar*, 1952), *Han Tengri'nin Çobanı* (*Khan Tengirlik Chaban*, 1963) ve *Benim Kaderim* (*Menin Tagdyrym*) sayılabilir.

Ayrıca Mihail Lermontov, Aleksandr Ostrovski ve Hans Christian Andersen'in eserlerini Rusçadan Kırgızcaya çevirmiştir. 1946'da "Kırgız SSC Edebiyatının Seçkin İsmi", 1968'de ise "Kırgız SSC Halk Yazarı" unvanlarını almıştır. II. Dünya Savaşı'ndaki hizmetlerinden dolayı çeşitli devlet madalyalarıyla ödüllendirilmiştir. Cantöşev 1968 yılında vefat etmiştir. Adı bugün Issık Göl Bölge Drama Tiyatrosu, okullar ve kütüphanelerde yaşatılmaktadır.

Eser *Gençler* (*Eki Jash*), 1938'te yazılmış, Kırgız edebiyatında povest (kısa roman veya novella) biçiminde yayımlanan ilk düzyazı eserlerden biridir. Novella, zorla evlendirme ve anti-Sovyet isyan hareketleri (Basmacı) çevresinde gelişen bir hikâyeyi anlatır.

Arka plan Geleneksel ya da çatışma yaşayan toplumlarda kadınlar, sosyal değişim süreçlerinde çoğu zaman bir araç hâline gelir; çünkü patriyarkal normlar onların toplumsal değerini ve karar alma yetilerini sınırlar. 20. yüzyıl başlarındaki Kırgız köylerinde kadınların yaşamı genellikle kişisel tercihler yerine aile, evlilik ve siyasi bağlarla şekillenir. Evlenmeler şu amaçlarla kullanılır:

1. Statü veya servet güvencelemek: Babalar, aileyi korumak veya nüfuz kazanmak için kızlarını güçlü erkeklerle evlendirir.
2. Siyasi ittifaklar kurmak: Kadınların evlilikleri aileleri, klanları veya siyasi grupları birbirine bağlar; böylece kadınlar sadakat ve itaat sembolü hâline gelir.
3. Sosyal normları uygulamak: Kadınlardan babalarına, eşlerine veya yaşlılara itaat etmeleri beklenir; bu, hiyerarşik ve cinsiyet temelli kontrolü pekiştirir.

Bu durumlarda, kadınların kişisel arzuları ve aşkı ikinci planda kalır. Onların bedeni ve ilişkileri, sosyal, ekonomik veya siyasi hedefleri gerçekleştirmek için araç hâline gelir. *Gençler* novellası bunu açık biçimde

gösterir: Ainagul, babası tarafından anti-Sovyet isyancı Nurmat ile bağ kurmak için bir araç olarak kullanılır, oysa kalbi Arzymat'a aittir. Hayatı, politik, ekonomik ve sosyal baskıların kesiştiği bir alan hâline gelir; kadınların çoğu zaman değişimin öznesi değil, aracı olarak konumlandığını gözler önüne serer.

KIŞILAR

Ainagul – baş karakter, köy kadını, kolhoz başkanı
Arzymat – Ainagul'un gizli aşkı, daha sonra eşi
Nurmat – Ainagul'u evlenmeye zorlayan kişi, anti-Sovyet isyancı
Joldosh – Ainagul'un babası
Anne – Ainagul'un annesi
Laylykan – yakın arkadaş, Arzymat'ın kız kardeşi
Ergesh ve Arzymat'ın yoldaşları – köy liderleri
Kulu Kalpa – eski dini ve zengin kişi, anti-Sovyet isyancı
Kalbaymat, Nasir, Juma, Maty, Adyl – Ainagul'un kaçırılmasında görevli muhafızlar, akrabalar ve yardımcılar, anti-Sovyet isyancılar

ÖZET

Hikaye, 1935 yılında Güney Kırgızistan'da geçer. Yazar, Fergana Vadisi'ndeki Kanabat istasyonunda gizemli bir genç kadınla tanışır. Ozgon ilçesine yolculukları sırasında kadın, hikayesini anlatmaya başlar. Adı Ainagul'dur. O, erken Sovyet döneminde yoksul bir Kırgız ailesinde büyümüştür. Arzymat adında genç bir Komsomol liderini sever, ancak güçlü köylüler onu anti-Sovyet lider Mamat Korbaş'ın oğlu Nurmat ile evlendirmeye çalışır. Mektuplar, gizli buluşmalar ve direniş çabalarına rağmen Ainagul kaçırılır ve zorla evlendirilir. Şiddetle tehdit eden Nurmat'a karşı cesurca direnir ve daha sonra Sovyet devriyesi ile anti-Sovyet isyancılar arasındaki çatışmaların ardından kurtarılır. Ağır yaralanmasına rağmen iyileşir; Arzymat sonunda gerçeği öğrenir ve ondan af diler. Aşkları yeniden yeşerir. Yıllar sonra Ainagul, bir kolhozun başkanı olur; bu durum onun direncini, adalet duygusunu ve köy yaşamının yeni Sovyet düzeni altında dönüşümünü simgeler.

OLAYLAR

Yazarın Ainagul ile karşılaşması

Sabah Kanabat istasyonunda 1935 yılındaydı. Yazar, Kanabat istasyonundaki o sabahı hatırlıyordu (şimdiki Özbekistan sınırları içinde). Belki uzun süredir insan görmediği için, belki de içinde sessiz bir sevinç vardı, gecenin ilk ışıklarına kadar uyuyamamıştı. Uyandığında kasaba hâlâ uykudaydı. Sadece istasyon hareketliydi. Buharlı lokomotifler ısıklı çalışıyor, taze tahıllarla dolu vagonlar raylarda yer değiştiriyor, kondüktörlerin keskin çağrıları serin havada yankılanıyordu. Yakında insanlar uyanıyor, semaverler ve çaydanlıklar kaynıyor, çayhaneler açılıyordu. Kanabat istasyonu küçük olmasına rağmen Fergana Vadisi'nde canlı bir kavşak gibiydi; uzak şehirleri, verimli vadileri ve dağ köylerini birbirine bağlıyordu.

Çayhanede İstasyon kalabalıktı. Her çayhane ve kafe doluydu; bir kişi kalktığında hemen başka biri yerine geçiyordu. Güneş daha yeni dağ zirvelerine dokunmuş, onları altın ışıqla kaplamıştı. Serin sabah havası taze ve yumuşaktı, sanki kaygıları silip kalpleri sessiz bir sevinçle dolduruyordu. Yazar, bir fincan çayla oturmuş, etrafındaki canlı manzarayı sakın sakın izliyordu. Yanındaki kadın, yazarın dalgın bakışını fark edip gülümsedi ve neden öyle görüldüğünü sordu. Yazar kısaca hiçbir şey olmadığını söyledi. Kadın yumuşakça güldü ve bazen insanlar hislerini zamanı gelmediğinde saklar, dedi.

Gizemli kadın Kadın zarif ve inceydi, dağ geyiği gibi gururlu bir duruşu vardı. Arkasında iki uzun siyah örgü, karanlık ipek gibi parlıyordu. Parlak yüzü, kavisli burnu ve nazık kaşları derin, parlayan gözlerini çerçeveyeyleyerek sessizce dikkat çekiyordu. Beyaz ipek bir elbise, kırmızı bir ceket ve kırmızı bir eşarp giymişti; zarif takıları sabah ışığında yumuşakça parlıyordu. Yükselen güneşi selamlayan kırmızı bir gül gibiydi. Sakin ve mütevazı görünmesine rağmen kaşlarının arasındaki küçük ben onun güneyden geldiğini gösteriyordu. Gülümsedi ve bilmece gibi konuştu; çayhanedeki herkes için hâlâ sessiz bir gizem olarak kaldı.

Anılar yolculuğu Güneş altın ışıklarını yayarken, eski bir sarsıntılı arabayla Ozgon kasabasının kuzeyine doğru yola çıktılar. Yanındaki kadın yumuşakça konuşuyor, gülümsüyor, genç görünmesine rağmen sözlerinde birçok sıkıntının ağırlığı hissediliyordu. Yazar, onun gizemli adını ve hikayesini düşünerek dinliyordu. Ainagul, dayanmak zorunda kaldığı sıkıntıları anlatacağına söz verdi ve hikâyelerinin ağır olduğunu belirtti; yine de yazarın dinlemesi gerektiğini biliyordu.

Ainagul'un çocukluğu ve ailesi

Fakir ebeveynlerle yaşam Ainagul, yazın yaylalardan dönen köylülerle birlikte sonbahar meralarına yerleşirken fakir ailesiyle yaşamını hatırlıyordu. Ailenin ne büyük bir sığırlığı vardı ne de büyük bir evi. Babası Joldosh bir zamanlar zengin aileler için hizmetçi gibi çalışmış, çok az kazanmıştı; ama 1928'de toprak almış ve sebze, tahıl ve meyve yetiştirmeye başlamıştı. Köy hâlâ Kulu Kalpa gibi zengin ve anti-Sovyet hareket üyelerini saygıyla karşılıyordu. Sovyet hükümeti ise fakirleri koruyordu. On dört yaşına geldiğinde birçok talibi oldu, hatta annesinin kardeşi bile oğluna istemek istedi; fakat babası kesin bir şekilde reddetti.

Kulu Kalpa'nın ziyareti Babası Joldosh temkinli ve çekingen biriydi, karar almakta yavaştı ama konuştuğunda fikir değiştirmezdi. 1929 yılına geldiğinde hâlâ evlenmemişti. Köy yaz meralarından döndüğünde annesi, Kulu Kalpa'nın evine gidip işleri yardım etmesini ve taze yoğurt getirmesini önerdi. Yıpranmış bir palto ve eşarp ile annesiyle yürüdü. Ziyaretleri kısa süre sonra Kulu Kalpa tarafından kesintiye uğradı; yaşlı, beyaz saçlı ve keskin gözlü bir adamdı. Anneleri çay ve yiyecek hazırladı, babası bahçeden taze kavun getirdi.

Kavunun kutlanması Joldosh kesilmiş kavunları gururla kaldırdı, tatlarını övdü. "Kavunda şeker mi var yoksa Tanrı'nın hediyesi mi?" diye sordu Kulu Kalpa, hayranlıkla. "Her şey yolunda giderse bir dahaki sefere daha fazlasını vereceğim," diye ekledi babası, sevinçle kabarak. Yemek hazırlandı: pilav, buharda pişmiş pirinç ve sert yeşil çay. Kulu Kalpa toprak reformlarını, saklanan hayvanları ve Sovyet rehberliğinde çalışan insanların artan etkisini konuştu. Anne ve kızı dikkatle dinledi, babası sessiz kaldı; düşüncelerini merak etti.

Kulu Kalpa'nın duası Kulu Kalpa ellerini kaldırdı ve içten bir şekilde dua etti: "Tanrı sana hayvan versin, uzun ömür ver. Toprakların büyüsün, sürülerin çoğalsın!" Aile sevinçle dinledi, babasının yüzü gururla parladı. Kırgız geleneğinde birinin duasını almak nadir ve değerliydi; davet ve armağan gerektirirdi. Kulu Kalpa ise gönüllü geldi, onları onurlandırdı. Kalbi pırpır ederek sessizce izledi. Babası gizlice gülümsedi, annesiyle göz göze geldi ve dua kalplerinde sıcak bir iz bıraktı.

Kulu Kalpa'nın öğütleri Kulu Kalpa dikkatli bir şekilde öğüt verdi, hem geleneğe hem de yasalara saygı göstermelerini hatırlattı. Nazik ve dürüst olduklarını övdü, hükümetin fakirlere güvendiğini söyledi. Sessizce izledi, babasının temkinli gururunu ve annesinin sessiz desteğini hissetti. Kulu Kalpa, karar verirken dikkatli olmalarını, büyüklere ve devlete saygılı olmayı önerdi. Babası hafif bir gurur ve rahatlama ile gülümsedi. Annesi ona baktı, yargısının ağırlığını biliyordu.

Kulu Kalpa ile karşılaşmalar

Üzgün gece O gece Kulu Kalpa ayrılmış, annesi de bir iş için evde yoktu. Ainagul, Kulu Kalpa'nın onu biri için istemeye geldiğini anladı. Babası kavunlarla ilgileniyor, yemek hazırlıyordu; o ise yastığa başını koymuş, gözyaşlarını tutamıyordu. Akşam, ailesi çay içerken hayvanlarını saydı ve ertesi günü planladı. Babası onu nazikçe yanlarına çağırdı, ama üzüntüsü derinleşti ve babası çok sinirlendi. Yakında ziyaretçiler geldi: Arzumat ve Ergesh, köy komite genç liderleri, sessiz merakla onu izliyordu.

Köy liderleri Babası sık sık "Ergesh adil ve bilge, Arzumat akıllı ama serttir; ikisi de köyü yönetir" derdi. Ergesh'e saygı duyuyordu, Arzumat'tan ise çekiniyordu. Çay ikram edildiğinde, Ergesh ve Arzumat yaklaşan toplantıya katılmaları gerektiğini söylediler. Babası kaşlarını çatı, son toplantıda tartışılan kuralları unutmuş olabileceğinden endişeliydi. Konu daha sonra Kulu Kalpa'ya geldi. Babası Kulu Kalpa'nın da tüm mal ve

mülkünü Sovyetlere verdiğini, kolhoz'a katılabileceğini söyledi. Ancak Arzymat itiraz etti, bunun Sovyet politikalarına aykırı olduğunu söyledi.

Gözyaşlı bir gece Arzymat, Ainagul'a neden bu kadar üzgün oturduğunu sordu. Sadece onu sohbete katmak istedi, ama cevap veremedi. Babasının Nurmat, Mamat Korbashy'nin oğlu ve isyancı liderle evlendirmeyi kabul ettiğini anlamıştı. Yakında babası, Ergesh ve Arzymat ayrıldı, ne zaman gittiklerini fark etmedi. Annesi onu teselli etmeye çalıştı, her kızın böyle bir kaderle yüzleşmesi gerektiğini söyledi. Ama sözler soğuk ve acı vericiydi. O gece uyuyamadı.

Ay ışığı ve huzursuz düşünceler Ay ışığı küçük pencereden içeri süzüldü, küçük ahşap sandığın üzerine yumuşakça düştü. Evde geri kalan her şey sessiz karanlıktaydı. Sadece Ainagul huzur bulamıyordu. Pelerini omuzlarına sardı, bir an olsun üzüntüsünden kaçmak umuduyla dışarı çıktı. Kapı gıcırdadığında annesi uyandı ve korkup korkmadığını sordu. Yatağına döndü, ama uyku gelmedi. Aklında Arzymat, Nurmat ve Mamat Korbashy'nin karanlık gölgesi vardı. Soğuk sözleri kalbini doldurdu ve o, sabahı gözyaşları içinde karşıladı.

Aşk, Tehdit ve Gizli Mektuplar

Laylykan'ın ziyareti Sabah çayından sonra Ainagul'un babası işe gitti. Annesi kayısıları güneşte serdi ve Ainagul'dan elbisesini dikmesini istedi. Ama Ainagul başının ağrıdığını ve vücudunun ağır olduğunu söyledi. Annesi onun için elma ağacının altında bir yatak hazırladı ve dinlenmesini söyledi. Ama Ainagul uyuyamadı; kalbi hüznle doluydu. Kısa süre sonra arkadaşı Laylykan geldi. Aynı yaşıydılar ve okuryazarlık okulunda birlikte eğitim görmüşlerdi. Biraz okuyup yazmayı öğrenmişlerdi. O zamanlar pek çok aile oğullarını bile okula göndermiyordu, ama Ainagul'un babası onun öğrenmesinden gurur duyuyordu.

Kırmızı zarf Köydeki bazı kadınlar Ainagul'u alaya alıyordu. Babasının fakir, Bolşeviklere bağlı biri olduğunu söylüyor ve onun da öyle olacağını fısıldıyorlardı. Okula gitmesini alaycı bir şekilde yorumluyorlardı. Arkadaşı Laylykan, parlak gözlü ve zarıftı, her sırrını onunla paylaşıyordu ve Ainagul ona güveniyordu; Arzymat'la ilgili sırrını dışında. Ainagul ve Arzymat arasında sessiz ve nazik duygular vardı ama Laylykan'ın kardeşi olduğu için bunu gizli tutuyordu. Laylykan kırmızı bir zarf getirdi. İlçeden geldiğini söyledi ve önce Ainagul'un açıp okumasını istedi. Titreyerek zarfı açtı, yüzü kızardı ve hızlıca katladı, Laylykan merakla yaklaştı.

Arzymat'ın mektubu Ainagul, mektubu Laylykan'dan saklayamadı. Laylykan onun eşitiydi ve sıkıntılarını paylaşmak için yardımına ihtiyaç vardı. Gururunu yutarak Arzymat'ın sözlerini yüksek sesle okudu. Arzymat, ona olan sevgisini yazmış, sadık ve adanmış olduğunu belirtmişti. Ama tehlike vardı. Zalim ve güçlü, Sovyet karşıtı isyancı Mamat Korbashy, kızı Nurmat için istemişti. Çevrelerindeki güçler, açgözlü ve şiddet yanlısı adamlar, genç kalplerini tehdit ediyordu. Arzymat, tehlikeyi ve sırlarını anlamasını, aynı zamanda aşklarının karanlığın ağırlığına karşı hâlâ parlak ve kırılğan kalmasını bekliyordu.

Arzymat'ın rica ve uyarısı Arzymat'ın mektubu hem aşk hem de tehlike taşıyordu. Ainagul'u Kulu Kalpa'dan, Mamat ve Nurmat'ın ellerine uzanan kurnaz bir adamdan sakınması için uyarıyordu. Ona kimin dost, kimin düşman olduğunu açıkça görmesini söyledi. Ainagul mektubu yüksek sesle okudu. Laylykan, sözlerin etkisiyle ona ağlayarak eşlik etti, öğüt vermek yerine duygularını paylaştı. Cesaretini toplayarak Ainagul kendi cevabını yazdı ve Laylykan'a teslim etti, Arzymat'a ulaştırması için.

Aşk ve tehlike Birkaç gün, gözyaşları ve hüznle geçti. Ainagul kendini sıkışmış hissediyordu; ailesi her hareketini izliyordu. O ve Arzymat buluşmaya söz vermişti, ama korku, dedikodu ve babasının öfkesi onları ayırıyordu. Bir gece, ay ışığında yataktan sessizce çıktı, kalbi hızlı hızlı atıyordu. Arzymat'la buluştuklarında sessizce konuştular. "Gerçekten benimle kaçacak mısınız?" diye sordu Arzymat. "Kaçardım, ama yapamam. Ailem tehlikeye girerdi," diye fısıldadı Ainagul. "O zaman aşkını açıkça söyle. Kalbimin her hassas damarıyla seni seviyorum." Duygularını itiraf etti ve Nurmat'ı öldürmesini rica etti. Arzymat, Nurmat'ın çok fazla müttefiki olduğunu, hepsinin çözülmesi gerektiğini söyledi. Sonunda, Ainagul kaçamadığı için üzgün bir şekilde ayrıldı.

Gözyaşları ve korku Ainagul, Arzumat'ın öfresinin ağırlığını hissetti ve onu affettirmenin yolunu düşündü. Gözyaşlarını sel gibi akıtarak hüzne kapıldı. Ağladığını duyan anne babası koşup onu yatağına kaldırdı. "Bilmiyorum... Kızlar oynamaya geldi, tahta ile temas ettim ve çığlık attım," diye fısıldadı. Onu sakinleştirmeye çalıştılar, su serpildi, tütsü yakıldı ve mırıldandılar: "Ruh mu, cin mi, peri mi?" Kalbi titriyordu, korku, utanç ve özlem arasında parçalanmıştı.

Zorla Evlilik Sınava

Düğün hazırlıkları Bir hafta geçti. Babası pazardan döndü, sanki ilk defa mutluydu; getirdiği hediyeleri annesine gösterdi. Ainagul onlara bakamadı. Kalbi sıkışmıştı, takılar ve süs eşyaları Nurmat'ı hatırlatıyordu. Babası yaklaşan düğünü Kulu Kalpa ve Nurmat ile konuşmak için gitti. Annesi köy kadınlarını hediyeleri görmeye çağırdı. Laylykan geldi; gülümsüyor ama gözlerinde hüznün vardı. "Arzumat geldi mi?" diye sordu Ainagul. "Hayır, ne olacağını bilmiyorum. Korkarım," dedi Laylykan. Arzumat, Mamat Korbashy ile çıkan çatışmadan beri haydutları kovalıyordu. Gün boyunca konuştular, yürekleri hüznle doldu, gözleri yaşlarla kaplandı.

Üç gün geçti Ainagul için hazırlanan tüm hediyeler hazır. Köy, düğün haberleriyle çalkalanıyordu: Ertesi gün düğün yapılacak ve Nurmat gelecekti. Babası düğün hazırlıklarını denetliyor, annesi ve köy kadınları kutlama için yemekler yapıyordu. Gelin, hediyeler, şarkılar ve oyunlar üzerine konuşuyor, gülüyor ve dedikodu yapıyorlardı, geçmiş düğünlerle kıyaslamalar yapıyorlardı. Ainagul için bu sohbetler ateş gibi yanıyor, gülüşler ise kalbini acıtıyordu. O ve Laylykan kendilerini yatıştırmakta zorlanıyordu. Üç gün önce Arzumat'a bir mektup göndermişti, ama hâlâ cevap yoktu ve Arzumat gelmemişti.

Arzumat'ı beklemek Ainagul bir kadına sordu: "Mamat Korbashy'ye ne oldu, biliyor musunuz?" Kadın cevapladı: "Serbest birlikler peşine düştü. İki haydut öldü, birlikteki bir Komsomol çocuğu vuruldu." "Hangi birlikler?" "Arzumat'ın birlikleri," dedi kadın. Laylykan ağlamaya başladı. Ainagul Arzumat'ın güvende olup olmadığını merak etti. Laylykan ile birlikte ağlamak istedi, ama utanç ve sırlarını ifşa etme korkusu onu durduruyordu. Arzumat'ın sağ salim dönmesini bekliyor, her anı endişeyle sayıyordu.

Dedikodu ve gerçek Ainagul hüznün içinde, yalnızca Laylykan'la konuşuyor, diğer köy kızları ve kadınlarından uzak duruyordu. Diğerleri onun hakkında fısıldaşıyor, sessizliğini ve Nurmat'a olan aşkını alay konusu ediyordu. "Konuşmuyor mu, yoksa Nurmat'ı mı seviyor? Yoksa köyün zeki yöneticisi mi?" diyorlardı. Ama Ainagul babasının sözlerinin net olduğunu biliyordu: Nurmat'ı seviyor ve kalbini kimse durduramazdı. Bu sözler köyde yayıldı, herkes tarafından söylendi, Kulu Kalpa ve Nurmat tarafından da tekrarlandı, ama gerçek yalnızca onlardaydı.

Gazete Saat beş civarında Ainagul bahçede dolaşıyordu, gözleri yaşlı, göğsü hüznle doluydu. Laylykan koştu, elinde bir gazete tutuyordu ve Nurmat'ın onu gelin olarak alacağını söyledi. Korku ve şüphe Ainagul'u sardı, ama okudu. Makale, babasının Kulu Kalpa tarafından nasıl aldatıldığını, Mamat'tan korktuğunu ve Nurmat'ın onu alacağını anlatıyordu. Köy fısıldaşıyor, bazıları Kulu Kalpa'yı, bazıları ise babasının bilgisizliğini suçluyordu. Annesi ağlıyor, yazara beddua ediyordu; babası rehberlik için Kulu Kalpa'ya koşuyordu. Her kelime kalbini yakıyor, özel hüznünü herkesin önüne çıkarıyordu.

Arzumat'tan haber Güneş battı, gece geldi. Düğün hazırlığı yapan köylüler gazete haberini duyup sessizce evlerine döndü, huzursuzdu. Ev karardı. Ainagul bir köşeye saklandı. "Kardeşin güvende. Mektubunu aldı. Bu gece gelecek. Seni bahçede bulacak," dedi Laylykan. Sevinç onu sardı, kelimesiz ağladı. Laylykan'a sarıldı, onu öptü ve mutluluğunu paylaştı. Hazırlanan kıyafetleri giydi, her yere gitmeye hazır, ama Arzumat hâlâ gelmemişti. Bekledi, endişeli ve heyecanlı.

Gizli gece Ainagul ve annesi her zamanki gibi yatağı hazırladı. Annesi onun ağlamaktan titrediğini fark etmedi. Lambayı söndürmek üzereyken babası girdi, yüzü gergin, sessiz, neredeyse korkmuş gibiydi. "Tek kızımın düğününü sevinç ve kahkaha ile kutlamak istedim," dedi sonunda. "Ama olamaz. Kulu Kalpa ve Nurmat ile konuştum. Seni korumanın tek yolu var. Bu gece onunla sessiz ve gönüllü bir şekilde gitmelisin. Eğer gecikirsek, her şey kaybolur." Şaşkınlık ve rahatlama içinde Ainagul bayıldı.

Annenin acısı Ainagul'un gözleri açıldı. Oda loş, lamba titriyordu. Annesi yanında ağlıyordu. "Bana bak, çocuğum! Seni dokuz ay taşıdım. Beni acı çektiyme!" Babası onu azarlamıştı. "Neden?" diye fısıldadı titreyerek. Babası, kızının başkasını sevdiğini söyledi. O düşerken Arzmat'ı çağırıldı. Hâlâ aklı başında mıydı? Ainagul inanmadı. Kalbi hızla çarpıyordu, Arzmat'ın sırrı açığa çıkmıştı. Annesinin yüzü kanla lekelenmişti. Onun çığlıkları acı gerçeği doğruluyordu. "Nurmat geliyor. Ainagul hazır olmalı," dedi babası annesine.

Ainagul'un yalvarışı Ainagul, annesi tarafından tutulurken titriyordu, ağlıyordu. Babası öfkeyle içeri girdi, annesini Arzmat'ı sevdiği için suçladı. "Onu Arzmat ile mi yoksa Nurmat ile mi göndereceksin?" diye bağırdı. Ainagul annesini koruyarak yalvardı: "Baba, inan bana, yanlış bir şey yapmadı." Kalbi çarpıyor, gözyaşları görüşünü bulanıklaştırıyordu. Sözünü kanıtlamak için bir bıçak tuttu. Annesinin fedakârlıkları, kendi çocukluğu ve sevgi dolu anılar birden aklına geldi. Babası durakladı, bıçak düştü, gözleri hem vahşi hem de dikkatliydi. Ainagul fısıldadı: "Suç benim, onun değil," oda korku ve hüznle titriyordu.

Ainagul'un gerçeği Ainagul'un babası titreyen ellerinden bıçağı aldı. Kalbi dondu, vücudu buz gibi sertleşti. Annesi soluk, çaresiz yatıyordu. "Suçunu açıkla!" diye bağırdı, onu odanın ortasına doğru sallayarak. "Baba, kızma! Suç benim de onun da değil," diye fısıldadı. "Sen bir zamanlar saf kalpli fakir bir babanın kızını asla satmayacağını söylemişsin. Nurmat'a gideceğim, ama onunla yaşamayacağım. Bu mektuptaki sözler doğru. Akmat yazdı. İlçe Komsomol sekreteri teslim etti." Babası mektubu kaptı ve dışarı koştu, geride titreyen sessizlik kaldı.

Ainagul'un korkusu ve mektup Babası gittikten yarım saat geçti. Annesi gözyaşları içinde oturuyor, destek almak için eğilmişti. Ainagul telaşla yürüdü, kalbi hızla çarpıyordu. Babası Ergesh ile birlikte geri döndü; dürüstlüğü ve cesaretiyle tanınan saygın bir adamdı. Sovyet karşıtı isyancılardan iki saldırıdan sağ kurtulmuştu ve şimdi yetkiyle konuşuyordu. "Bu yanlış, Joldosh," dedi Ergesh sert bir şekilde. "Aptal zarar ister, bilge güvenliği arar. Gazete ve bu mektup uyumlu. Kızını satacağını iddia ettin ama gerçek açığa çıktı. Saklanan sırlar ölüme götürür. Ayakta dur. Düşmanlar düşman gibi davranır. Onlarla birleşirsen ne yapacaksın?" Mektup, Arzmat tarafından, Akmat aracılığıyla yazılmıştı.

Joldosh'un kararı Ainagul, babası Joldosh ile Ergesh'in gece boyunca tartışmasını izledi. Babası sonunda çocuk gibi ağladı. "Ben aptal, zalim, aldatıcı bir adamım... İnsan değilim," diye ağladı. Annesi yanına katıldı, azarladı ve yalvardı. "İnsan değilsin. Senin gibi adamlarla dünya ne olurdu?" Babası, Ainagul'u Nurmat'a vermeyeceğine söz verdi, gerekirse ölse bile. Ainagul'un kalbi acıdı, Ergesh'in varlığı hüznünü hafifletti. Ama korku hâlâ üzerindeydi. Hangisi önce gelecek, Nurmat mı Arzmat mı? Bu soru için fırtınalı bir deniz gibi karıştıyordu.

Gece fısıltıları Gece yarısına yakın ev karanlık ve sessizdi. Ebeveynleri uyuyordu, ama babasının öksürüğü sessizliği bozuyordu. Ainagul uyanık yatıyor, Arzmat'ı dinliyordu. Dışarıda, at sesleri ve fısıldayan sesler kalbini hızla attırıyordu. Kapıya doğru sessizce ilerledi, gölgeli bahçeye baktı. İki kişi yaklaşmış, sesleri fısıldıyordu. "Ainagul o mu?" "Belki." Nabızı sıçradı. Bir ses, Nasyr, Arzmat'ın arkadaşlarından tanıdığı biriydi. Hem rahatlama hem de korku vardı; Arzmat yakın olabilir, ama tehlike hâlâ vardı. Gölgeler ve sesler zihninde dans ediyor, kalbi umut, endişe ve gizli gece aşkının sözleri arasında parçalanıyordu.

Ainagul'un kaçırılması Ainagul dikkatlice ilerledi. Sesler fısıldıyor, kim olduğunu tahmin ediyordu. "Ainagul!" diye seslendi biri. "Evet," diye yanıtladı. Ellerini tuttu, atlara yönlendirdi. "Arzmat nerede?" diye sordu, keskin bir ses cevap vermedi. Dört kişi onu ata zorla bindirdi, karanlık tarlalardan sürdüler. Atların nal sesleri, dalların sürtünmesi... Nasyr ve Juma'yı tanıyordu; diğer ikisi yabancıydı. Kalbi çarpıyordu. Vahşi ve bilinmezdi; kendini avın pençesinde bir yavru ceylan gibi hissediyordu. Her ses, her gölge tehdit ediyordu. Ama umudu hâlâ gece içinde kırılğan bir ışık gibi parlıyordu.

Ainagul'un esareti Ainagul, garip ve korkutucu bir dünyaya yakalanmıştı. Dört adam sertçe konuşuyor, onu hapsedilmiş bir kuş ve ulaşılmaz bir bulutla karşılaştırıyordu. Kalbi hızla çarpıyor, aklı korku ile dönüyordu. Nereye götürdüklerini bilmiyordu. Her adım kafa karışıklığı getiriyor, Juma ve Nasyr'ın her sözü

göğsünü sıkıyordu. Juma alay ediyor, uyarıyor, ama dinlenme vaadi sadece önünü göremediği bir yolculuktan sonra geliyordu. Kalbi boğazında çarpıyordu. Ölüm yakın, bedeni buz gibi, bilinmez yol önünde sonsuz gibi uzanıyordu.

Ainagul'un varışı Ainagul, gece ışığında parlayan iki beyaz çadıra ulaştı. Sesler yükseldi, erkekler ve kadınlar hızla geldi. "Gelin için yağ getir," dediler. Karışık bir şekilde etrafına bakıyor, onu kim getirmiş, kiminle olacağını anlamaya çalışıyordu. Bir adam onu atından indirdi, kadınlar etrafını sardı, nazikçe yönlendirdi. "Eğil, gelin," dediler, ama Ainagul direniyordu. Bir kadın boynuna sertçe vurdu, eğilmesini zorladı. Titreyerek itaat etti, kalbi korku ve merakla çarpıyordu. Kayıp hissediyordu, ama dikkatli, yönlendirici eller tarafından izleniyordu.

Nurmat, gelecekteki koca Yakında Ainagul eve götürüldü. Bir kadın dudaklarına yağ sürdü, yüzünü öptü ve içeri yönlendirdi. Gelin töreninin bir parçası olarak kepçe ile bağlanmış pamuk demeti verildi ve sola oturtuldu. Kadınlar güzelliği, sakın bakışları ve duruşu hakkında fısıldıyordu. Ainagul kendini çaresiz, güçsüz ve sessiz hissetti, sadece izliyordu. Daha fazla kadın geldi, fısıltılar arttı. Dışarıda erkekler sessizce selam verdi. Ainagul korku ve merak içinde titriyordu; insanlar Nurmat'ı kutluyor, "Allah onu korusun! Evlilik mutlu ve güçlü olsun!" diyor.

Kaçan gelin Güneş doğdu, altın ışık dünyayı kapladı. İçeride kadınlar hayranlıkla fısıldıyordu: "Geline bak, yaşlıya bak, öldüğünde anla," diyorlardı. Biri çıktı, diğeri geldi, kapılar ritmik açılıp kapandı. Fısıldıyorlardı: Ainagul kaçırılarak gelmiş. "Hiç kaçan gelin gördünüz mü?" "Zenginler kızlarını görkemli törenlerle verir. Fakir kızlar böyle bir şerefe sahip olamaz." "Kaçsa bile, onuru kayboldu mu? Nasıl taşıdığını izle." Ainagul sessiz ve vakur bir şekilde görüldü, dedikodulara rağmen onuru sağlam kaldı.

Zorla yapılan tören Ev erkeklerle doldu. Ainagul diğer gelin ve kızlar arasında oturdu, pamuk demeti elindeydi. Yaşlılar, Adyl, Maty ve diğerleri gözlemliyordu. Nurmat misafirleri düzenledi, akrabaları çağırdı. Molla çifti kutsadı, birbirleriyle evlenmeyi kabul edip etmediklerini sordu. Ainagul sessiz kaldı. Kadınlar fısıldayarak konuşmasını istediler, ama o sessizdi. Molla, sesi olmasa bile evliliğin geçerli olacağını ilan etti. Ainagul'un kalbi hızla çarpıyor, gelenek ve korku arasında sıkışmıştı. Sessizliği töreni durdurmadı ve Nurmat'ın üzerindeki hakkı resmî hâle geldi. Ainagul bayıldı, yere yığıldı.

Tehdit Ev loş, pamuk yağı lambasından çıkan duman ağırdı. Ainagul bir uçta oturuyor, Nurmat yukarıda duruyor, diğer uçta iki kadın vardı. Bir kadın soğuk yoğurt uzattı. Zayıf ve ezilmiş halde, kadınları takip etti, korku yük gibi bastırıyordu. İçeri götürüldü, yatağa yönlendirildi; ama her hareket gerilim getiriyordu. Nurmat yaklaştı, ısrar etti, fısıldadı ve tehdit etti. Ainagul direndi, onunla asla yaşamayacağını ilan etti. Duruşu değişti, sözleri acımasızlaştı, çekilmiş bir bıçakla tehdit ediyordu.

Son direniş Nurmat titriyordu, bıçak elinde, karanlık odada tehdit ediyordu. Omzuna keskin bir darbe vurdu, acı koluna yayıldı. Kalbi çarpıyor, son gücünü topladı, direniyordu. Ona, zorla evlendirdiği Chynygul adlı masum ve saf kızı hatırlattı. Öfke ve direnç içini sardı. "Vur, kanımı dök, kalbimi parçala ama teslim olmayacağım!" Ölümcül an bitmeden, Maty ve Adyl, zengin bir adamın oğulları, içeri girip Nurmat'ı sürükleyerek uzaklaştırdı. O yere yığıldı, bitkin, güçsüz ve titreyerek kaldı.

Ainagul'un sınavı Uzun süre sonra Ainagul gözlerini açtı. Etrafında kadınlar korku ve dikkatle bakıyordu. "Bu kötülük ne yaptı? Sanki bir karanlık gölge..." diye fısıldadı Kunduz, bıçaktan kaynaklı yarasına baktı, kanlı omzunu sardı. Güneş yükseldi. Nurmat,

Arzymat'ın Seferi ve Kahramanlığı

Arzymat'ın Mektubu Arzymat, Ainagul'a bir mektup gönderdi. Kara-Kochkor, Kara-Kulja ve Kapçığay dağlarında günlerce at sürdüğünü, sürekli devriye gezdiğini bildirdi. Arazideki buzullar ve zirveleri gözlemlediğini, şüpheli hareketleri izlediğini yazdı. Hiç köy bulunmayan bir bölgede yalnız bir binici fark etmiş ve bunu komutanına bildirmişti. Komutanın emriyle iki yoldaşını biniciyi durdurmak için göndermiş, kendisi de geçidin stratejik bir noktasına konumlanmıştı. Arzymat, her türlü tehdide karşı dikkatli ve hazır

olmaları gerektiğini vurgulamış, silahlı anti-Sovyet isyancıları da dahil her tehlikeye hazırlıklı olduklarını belirtmişti. Görevlerinin amacı, insanları korumak, hareketleri gözlemlemek ve dağlık bölgede güvenliği sağlamaktır.

Dağ Pususu Arzymat ve yoldaşları beş silahlı adam fark etti, bunlardan ikisi Mamat'ın grubundan tanıdıklarıydı. Lider biniciyi geçirmeleri için işaret verdiler ve diğerlerine müdahale etmeye hazırlandılar. Silah sesleri çıktı, iki binici yere yıkıldı, biri düştü, beşincisi çalılıklara kaçtı. Kaçanı uyarmamak için ateş etmediler. Güneş batarken bir yoldaşının kolu yaralandı. Arzymat ve ekibi komutanıyla koordineli olarak durumu değerlendirdi. Yakalanan bir suçlu kısmî bilgi verdi ama grubun tam konumunu açıklamaktan kaçındı. Yaralı yoldaşlar güvenliğe gönderildi.

Akşam Operasyonu Komutanın emriyle atlar bağlandı ve kısa bir yemek molası verildi. Arazi dik, kayalık ve nehir boyunca dar bir patikaydı; yıldızlar kalın bulutların arkasına saklanmıştı. Komutan, "Çocuklar, güneş batıyor. Görevimizi etkiler mi?" diye sordu. "Hayır, etkilemez," dediler, birbirlerini cesaretlendirerek. "Yoldaş Arzymat! Atlar hazır. Yol göster," dedi komutan.

Düşman Kamp Ateşi Arzymat atına bindi ve ilerledi. Dağları, yaylaları ve yerleşimleri çok iyi bilen Arzymat, zengin çobanların sürülerini hatırladı. Patika dar ve karanlıktı, ilerlemeleri yavaşladı. İleride düşman kampının dumanını görünce, komutan temkinli ilerlemelerini ve alanı kuşatmalarını emretti.

Kaçakların Takibi Ateş hâlâ yanıyordu ama kimse görünmüyordu. Şafak bölgesine ulaştılar ve komutanın işaretini beklediler. Ateşten çıkan duman, kaçakların daha önce ayrıldığını gösteriyordu. Atlarına binip vadiler ve yamaçlar boyunca izlerini takip ettiler, yüksek bir sırta ulaştılar. Buradan tüm bölgeyi görebiliyorlardı. Yaklaşan bir kişi ve uzaklarda iki kişi fark ettiler; dikkatli hareket ediyorlardı. Hepsini onları durdurmaya hazırды.

Sabah Takibi Sabah olunca kaçan suçluların izleri netleşti. Adamlar at izlerini ve diğer devriyelerin yokluğunu tartıştı; sadece Mamat'ın bölgede olabileceğini anladılar. Kayaların arkasına saklanarak sessizce beklediler. Komutan elleri havaya kaldırmalarını ve hareket etmemelerini emretti. Kısa süre sonra beş kişi ortaya çıktı, tabanca ve tüfek taşıyor, Mamat'a yazılmış mektuplar ve paralar vardı. İkisi, Celalabat'tan kaçmış mahkumlardı. Daha fazla kişi geldi; üç, dört, beş... Kaçak oldukları kesinleşti ve onları kimseyi uyarmadan karşılamaya hazırды.

Alkışlanacak Direniş: İsmail Bir adam atına bağlanmış, giysileri yırtık, kanlı ve yaralıydı; bir kulağı kesilmiş, bir gözü delinmişti. O İsmail'di, kurnazlığı ve cesareti sayesinde köy sekreteri olmuştu. Kaçaklar onu işkence ederek gizli müttefikleri açıklamasını beklediler ama İsmail buna direnerek cesaretini gösterdi. Çocuklar etrafta koşuyor, kan yüzünü kaplıyordu, ama İsmail dimdik durdu. Mücadele sırasında Nurmat liderliğindeki bazı kaçaklar vuruldu. İsmail'in cesareti ve sessizliği diğerlerini korudu, aşırı acı ve tehdit altında bile direnişin simgesi oldu.

Arzymat'ın Mektubu Arzymat, Nurmat'ın atına bindi, iki kişiyle birlikte İsmail'i yakaladı, diğerleri mahkumları Ozgon'a götürdü. Ainagul'a düşmanlarının zengin toprak sahipleri ve hainler olduğunu, halka karşı kayıtsız olduklarını yazdı. Ainagul'ı Nurmat'tan kurtarmak ve mücadeleyi güçlendirmek için yetkililere rapor verdi, "Leninchil Jash" gazetesine yazdı. Mektubunda Ainagul'a sözlerini unuttuğu için çıkıştı, onu utanmaz ve sadakatsiz olarak nitelendirdi. Ainagul hem Arzymat'ın cesaretine gurur duydu hem de sert sözleri karşısında derin üzüntü hissetti, gözyaşları akarak yüreği sızladı.

Ainagul'un Mektubu Ainagul'un sağlık ve ruh hâli her gün kötüleşiyordu. Vücudu üşüyor, kalbi ağırlaşıyor, çevresi karanlık görünüyordu. Beş gün boyunca yatakta yattı, hem zayıf hem de başkaları için yük gibi hissetti. Annesi onu ziyaret etti ama Ainagul yanıt veremedi, sanki ölümün eşiğindeydi. Nurmat'ın geçmişteki zulümleri ve yol açtığı ölümler aklına geldikçe kaçış yolu olmadığını anladı. Arzymat'a yazmaya karar verdi. Kapıyı güvene alıp, bir çubuktan kalem hazırladı, mürekkebe batırdı ve düşüncelerini kâğıda dökmeye başladı.

Üzüntü ve Umut Ainagul, bütün kalbiyle Arzmat'a yazdı. Kağıt ve mürekkep acısını, suçluluk ve özlemini taşıyordu. Ona görünmemesini, ama donmuş üzüntüsünü ve yanmış ruhunu hissetmesini istedi. Bozulan sözleri, Nurmat'ın zalimliğini ve diğerlerinin adalet için mücadele ederken sessiz kalmasını kendine yükledi. Arzmat'ın gelecekteki eşinin nazik, dürüst ve sadık olmasını diledi. Aşkı düşünürken, gerçek insan bağlarının nadir ve değerli olduğunu, geçici arzu gibi olmadığını fark etti. Düşmanlar umutlarını kırmış olsa da, gerçeğe, içten bağlara ve insan cesaretinin direncine güveniyordu.

Ainagul'un Gizli Mektubu Ainagul, uzak bir akrabasının karısı Totu'dan Laylykan'a mektubu ulaştırmasını istedi. Totu kocasına teslim ettirdi, Ainagul'a güvenli ve gizli olduğunu söyledi. Eve girdiklerinde Totu durumu anlattı: Nurmat Ainagul'ı tehdit edince Maty ve Adyl beklenmedik şekilde gelmişti. Yetkililer Nurmat'ın suçlarını ve Mamat Korbashy ile bağlantısını soruşturuyordu. İlçe müfettişi babası Joldosh'u sorgulamak için gelecekti, Ainagul'un yerini bilmiyordu. Bu arada Maty'nin arkadaşı Aşır durumu bildirdi, Adyl ile birlikte Nurmat'ın Ainagul'a zarar vermesini önlemek için hızlıca harekete geçtiler.

Ainagul'un Gizli Korunması Totu, durumu Ainagul'a açıkladı. Maty ve Adyl, Nurmat'ı kaçırmak için plan yaptı, Ainagul Kunduz'un evine gizlendi. Müfettişler geldiğinde Nasir'in karısı Ainagul gibi davranarak yanlış ifade verdi. Nurmat'ı savundu, Arzmat'ın suçlamaları ve gazete haberlerinin yanlış olduğunu söyledi. Bu sırada Maty ve Adyl yetkililerle gizlice koordineli çalıştı, köy halkına konuşmamalarını söyledi. Müfettişler gerçek planlardan habersiz ayrıldı ve Ainagul güvenli kaldı; etrafı ise hâlâ gerilim ve gizemle doluydu.

Ainagul Gözetim Altında Ainagul, Nurmat'ın kardeşinin evinde kaldı, Totu'nun büyük oğlunu Arzmat'a mesaj göndermek için gönderdi. Karanlık bulutlar çöktü, gece ağırdı. Kalbaymat onu sürekli gözetledi, ev halkı temkinli hareket etti. Kaçma girişimleri başarısız oldu; Ainagul tuzağa düşmüştü. Güneş batarken iki binici, Nasir ve Juma geldi, korkusunu artırdı. Nasir onu içeri götürdü, Juma alay ederek gizli niyetlerini ima etti. Dışarıda fısıltılar ve hareketlilik devam ediyordu. Totu'nun önceki uyarıları doğru çıktı: Adyl ve Maty hâlâ dışarıdaydı, planlar yapıyordu. Ainagul sürekli gözlemleniyor, her hareketi izleniyordu; koruyucuları Kapçığay ve Alay-Kuu vadilerine gitmeye hazırlanıyordu.

Kaşgar Yolculuğu Ainagul bağlandı ve yüksek köy sırtı boyunca Kaşgar'a götürüldü, çevresinde aile ve korumalar vardı. Nasir bir süre onlara eşlik etti, Juma onu sıkıca tutarak kaçmasını veya direnmeyi engelledi. Yorgun ve şaşkın olan Ainagul nefes almakta zorlandı, yükseğe tırmanırken büyük sıkıntı yaşadı. Aniden önden ve yandan silah sesleri geldi. Herkes panikle dağıldı. Ainagul, Juma'nın elinden kaydı ve yere sert düştü. Korku ve karışıklık içinde çevresindeki tehlikeyi anlamaya çalıştı. Kaosun ortasında, düşmanların ve belirsiz müttefiklerin dağınık yolda etrafını sardığını bilerek kararlılığını korudu.

İyileşme ve Yeni Hayat

Ozgon'da Kış Günler geçtikçe sarı sonbahar kışa bırakıyordu. Ainagul, hastane yatağında zayıf ve titreyerek yatıyordu. Güney penceresinden çıplak ağaçlara ve uzak Ozgon kasabasının kulesine bakıyordu; köleler, krallar ve peygamberlerle ilgili efsanelerle doluydu. Zihni, kulenin zulüm altında inşa edildiğini düşünüyordu. Hemşire Gafifa, ona bir mektubu hatırlattı. Titreyerek zarfı aldı, açmadı; Ergesh ve Totu ile paylaştığı değerli hayatının onu güvende tuttuğunu biliyordu.

Bilinmeyen Mektup Ainagul zarfı çevirdi; sadece kendi adını gördü. Kim göndermişti? Geçen hafta Arzmat'tan bir mektup almış, Gafifa aracılığıyla cevap vermişti ama okumamıştı. Şimdi el yazısı tanıdık değildi. Mektup, Maty, Adyl, Nasir, Tashmat ve Kalbaymat'tan gelebilecek tehlikelere karşı uyarıyordu; hastanede birinin onu öldürmeye çalışabileceğini söylüyordu. Yabancılar ona bakarken uyandı; yanında Gafifa vardı ve Arzmat sessizce yanında bulunuyordu. Doktorlar kırık kaburgalarını ve yaralarını tedavi etti. Arzmat ayrılırken bir şey söylemek isteyip istemediğini sordu; Ainagul fısıldadı, sessiz kaldı, korkusunu ve belirsizliğini gizledi.

Ainagul'un Korkunç Rüyası Ainagul, karanlık bir hastane koğuşunda sıkışmış gibi rüya gördü; hayali gözetleyiciler tarafından rahatsız ediliyordu. Gölge hareket ediyor, Arzmat bir hançerle peşine

düşüyordu. Kaçmaya çalıştı ama yakalandı, hançer göğsüne dayandı. Sesi çıkmadı, korku felç etti, yardım çağırmayı başaramadı. Aniden annesi ve hemşire Gafifa ortaya çıktı, ona teselli verdiler. Koğuş sessizleşti, şafak söktü. Yorgun, her şeyin bir rüya olduğunu fark etti. Sonra genç bir adam üniformayla belirdi, ama rüyanın bıraktığı korku hâlâ titretmeye devam ediyordu.

Hastanede KavuşmaGafifa, Ainagul'a Komsomol üniformalı yakışıklı bir gencin onu görmek için geldiğini söyledi. Sinirli bir şekilde, Ainagul onu içeri aldı. Kapı açıldığında şok oldu; gelen Arzymat'tı. Kalbi hızla çarptı, bir önceki gece gördüğü kabusu hatırladı. Garip bir şekilde konuştular. Arzymat, daha önce ona karşı kullandığı sert sözler için özür dilemek için geldiğini söyledi. Ainagul hâlâ korkuyordu ve ona zarar vermek için mi geldiğini sordu. Uyarı mektubunu gösterdi. Arzymat sakın bir şekilde, mektubu onu korumak için kendisinin yazdığını itiraf etti. Sessizlik çöktü; ikisi de utanç ve konuşulmayan anılarla mücadele ediyordu.

Affetme ve Yeniden AşkUzun bir sessizlikten sonra, Arzymat ay ışığı altında bir zamanlar aşklarını yemin ettikleri geceyi hatırlattı. Ainagul da hatırladığını itiraf etti. Arzymat, düşmanların onu aldattığını ve onu haksız yere suçlamasına neden olduğunu açıkladı. Artık soruşturmadan ve Ainagul'un mektubundan gerçeği anlamıştı. İkisi hatalarını ve çekilen acıları düşündü. Zamanla konuşmaları ısındı, eski duygular geri geldi. Arzymat affını istedi, Ainagul kabul etti. Kalpleri birbirine yumuşadı. Nazikçe elini tutmak istediğinde, kabul etti; Arzymat onu kucaklayıp yüzüne sevgiyle öptü.

Ainagul'un Yeni HayatıAinagul, hikayesini yazara anlattıktan sonra köyünü gösterdi. 1930 yılında kolektif çiftlik kurulduğunu ve o günden beri başkan olarak hizmet ettiğini açıkladı. Yazara başarıları kendi gözleriyle görmesini önerdi. Köy meydanında gençler, Kızıl Bayraklarla Uluslararası Gençlik Gününü kutluyordu. Pankartı taşıyan kız Komsomol organizatörüydü; yanında Arzymat ve kardeşi Ergesh duruyordu. Ainagul, Kanabat'tan döndüğünü ve tahıl teslimat planının %105 tamamlandığını açıkladı. Neşeli kalabalık alkışladı ve kutlama yürüyüşünü sürdürdü.

KARAKTER ANALİZİ

AİNAGUL

Ainagul, hikâyenin merkezî kahramanıdır; fakir bir köy ailesinden gelen genç bir kadındır ve hayatı, toplumsal baskılar, siyasi çatışmalar ve kişisel mücadeleler tarafından şekillenir. Hikâyenin başında mütevazı bir köy kızı olarak görünür, ancak olaylar ilerledikçe güçlü ve kararlı bir karakteri ortaya çıkar. Ainagul, kızların genellikle babalarına itaat etmesinin ve sözlü evlilik tekliflerini sorgulamadan kabul etmesinin beklendiği geleneksel bir kırsal toplumda büyür. Ancak hayatı, güçlü erkeklerin onu isyancı liderin oğlu Nurmat ile evlenmeye zorlamasıyla mücadeleye dönüşür. O andan itibaren Ainagul, onuru ve kendi hayatını seçme hakkı için savaşılmaya başlar.

Cesur Ainagul, adaletsizliği kabul etmeyen cesur bir genç kadın olarak tasvir edilir; güçlü toplumsal baskılara rağmen direnç gösterir. Geleneksel bir kırsal toplumda yaşadığı için babasına itaat etmesi ve sözlü evliliği kabul etmesi beklenir. Ancak Nurmat ile, sevmediği bir erkekle evlenmeye zorlanacağını öğrenince, Ainagul bu karara açıkça karşı çıkar. Korku, utanç ve ailesi ile köy liderlerinin otoritesine rağmen onurunu teslim etmez. Cesareti, özellikle Nurmat onu şiddetle tehdit ettiğinde belirginleşir. Ainagul, teslim olmak yerine asla onun eşi olarak yaşamayacağını cesurca ilan eder. Kaçırılıp zorla evlilik törenine götürüldüğünde bile sessiz kalır ve onu isteyerek kabul etmez. Bu direniş, Ainagul'un özgürlüğünü ve ahlaki prensiplerini güvenliğinden üstün tuttuğunu gösterir.

Sadık Ainagul'un karakterinin bir diğer önemli özelliği, özellikle Arzymat'a olan sadakâttır. Hikâyenin başından itibaren ilişkileri güven, sözler ve paylaşılan duygular üzerine kuruludur. Koşullar onları ayırsa ve yanlış anlamalar ortaya çıksa bile Ainagul ona sadık kalır. Arzymat mektubunda onu suçladığında ve ihanete uğradığını düşündüğünde bile Ainagul öfke veya nefretle karşılık vermez. Bunun yerine durumunun gerçekliğini açıklar ve samimi duygularını ifade eder. Sadakati, aşırı baskı altında bile Nurmat'ı kocası olarak kabul etmemesinde de görülür. Bu bağlılık, onun duygusal bütünlüğünün derinliğini ve gerçek aşka olan bağlılığını, zorunlu evlilik yerine tercih ettiğini gösterir.

Dayanıklı Ainagul, hikâyede dikkat çekici bir dayanıklılık da sergiler. Zorla evlilik, kaçırılma, şiddet, hastalık ve duygusal acı gibi birçok zorlukla karşılaşır. Bu olaylar kolayca bir kişinin ruhunu yıkabilir, ancak Ainagul sabır ve kararlılıkla bunlara katlanır. Yaralandıktan ve hastaneye kaldırıldıktan sonra bile umudunu kaybetmez. Bunun yerine yaşadıklarını düşünür, mektuplar yazar ve onuru için mücadeleye devam eder. Sonunda iyileşir ve toplumda saygın ve aktif bir üye olarak geri döner. Hikâyenin sonunda kolektif çiftliğin başkanı olur, acılarını güce dönüştürdüğünü gösterir. Dayanıklılığı, sadece hayatta kalmasını değil, aynı zamanda hayatını güvenle ve amaçla yeniden kurmasını sağlar.

JOLDOSH

Joldosh, Ainagul'un babasıdır ve hikâyede önemli bir karakterdir çünkü aldığı kararlar kızının kaderini doğrudan etkiler. Fakir bir köylü olarak tasvir edilir; zorluklar ve toplumsal eşitsizlikler yaşamıştır. Sovyet toprak reformlarından sonra arazi alır ve çiftçilik yapmaya başlar; bu ona onur ve daha iyi bir yaşam umudu verir. Ancak karakteri karmaşıktır. Bazen toplumsal baskı karşısında çekingen ve zayıf görünür; fakat ilerleyen bölümlerde derin duygusal değişim ve ahlaki uyanış gösterir. Joldosh'un karakterini tanımlayan üç temel özellik vardır: çekingenlik, sorumluluk duygusu ve tövbe edebilme kapasitesi.

Çekingen Joldosh'un en dikkat çekici özelliklerinden biri çekingen ve temkinli oluşudur. Kendisinden emin olmayabilir ve köydeki güçlü kişiliklerden kolayca etkilenir. Hikâyede karar vermede yavaş ve temkinli bir adam olarak anlatılır; bir karar verdikten sonra nadiren fikrini değiştirir, ancak çoğu zaman bu kararı başkalarının baskısı altında verir. Bu zayıflık, onu etrafındaki etkili kişiler tarafından manipülasyona açık hâle getirir. Joldosh'un Kulu Kalpa'ya karşı davranışları bu çekingenliği açıkça gösterir. Kulu Kalpa, anti-Sovyet güçlerle bağlantılı olarak bilinse de Joldosh ona saygı gösterir ve destekler. Hatta bir noktada Kulu Kalpa'nın kolektif çiftliğe katılmasına izin verilmesini önerir, köy liderlerinin önünde onu savunur. Aynı zamanda, Joldosh köydeki genç Sovyet temsilcilerinden, özellikle Arzymat ve Ergesh'ten korkar. Onlara saygı duysa da otoritelerinden ve etkilerinden çekinir. Bu çekingenliği nedeniyle, başlangıçta kızını, Ainagul'u Nurmat ile evlendirmeyi kabul eder. Anti-Sovyet isyancı Mamat Korbashy'nin gücünden ve toplum baskısından korkar, reddetmenin ailesine tehlike getireceğini düşünür. Ainagul'un isteklerini savunmak yerine, toplumsal beklentilere ve başkalarının etkisine boyun eğer.

Tövbe Eden Joldosh'un karakterindeki en önemli gelişme, hatalarını fark edip değişebilme yeteneğidir. Nurmat çevresindeki komplonun gerçeğini öğrendiğinde ve Ainagul'un acısını anladığında yaptığı davranışlardan derin utanç duyar. Duygusal olarak çöker ve kendisini aptal ve zalim olarak tanımlar. Bu an, önemli bir ahlaki dönüşümü ortaya koyar. Joldosh, kızını Nurmat'a vermeyeceğine söz verir, hatta bu onu öldürse bile. Onun tövbesi, önceki zayıflığının altında kızına duyduğu gerçek sevgiyi gösterir.

Sorumlu Joldosh sorumluluk sahibidir. Çekingenliği ve korkusuna rağmen ailesinin refahını önemser. Arazi aldıktan sonra aileyi geçindirmek için çok çalışır ve Ainagul'u tehlikeden koruyacağına inandığı kararları almaya çalışır. Köyün ve güçlü kişilerin baskısı altında bile hareketleri, bir baba olarak görevlerini yerine getirme ve ailesini koruma isteğini yansıtır.

ARZYMAT

Arzymat, hikâyenin başlıca karakterlerinden biridir. Cesur ve sadıktır. Sovyet aktivisti olarak çalışır ve köylüleri anti-Sovyet isyancılarıdan korur. Ainagul'a derin bir şekilde bağlıdır ve verdiği sözleri tutar. Arzymat cesaret, dürüstlük ve kararlılık gösterir. Tehlikeye korkusuzca karşı koyar ve her zaman doğru olanı yapmaya çalışır. Sorumlu ve düşüncelidir. Hareket etmeden önce dikkatle plan yapar. Kurallara saygı gösterir ve emirleri yerine getirir, ancak insanlar tehlikede olduğunda hızlıca da harekete geçer. Adildir ve bilgedir. Durumlar zor olsa bile asla pes etmez. Güçlü karakteri, başkalarının güvenini kazanmasına ve toplumu güvende tutmasına yardımcı olur.

Cesur Arzymat, sadece fiziksel tehlikeler karşısında değil, aynı zamanda devletin güçlü düşmanlarına karşı da cesurdur. Tehlikeli dağlardan geçer ve uzak vadileri devriye gezer, çoğu zaman zorlu hava ve arazi koşullarında silahlı anti-Sovyet isyancılarla karşılaşır. Bu tehditlere sakin ve dikkatli bir şekilde karşı koyar;

herhangi bir tereddütün can kaybına yol açabileceğini bilir. Onun cesareti kararlı ve amacına yöneliktir; bu, çalkantılı bir bölgede Sovyet liderinden beklenen güç, otorite ve ahlaki netliği yansıtır. Sıradan insanlar gibi çatışmalardan kaçmaz; aksine adaleti sağlamak ve savunmasızları korumak için çatışmayı gerekli bir parça olarak kabul eder.

Sadık Arzumat, hem halkına hem de Sovyet devletinin ideallerine sadıktır. Emirleri sadakatle yerine getirir, ancak sadakati kör bir itaatten öte, net bir ahlaki vizyonla yönlendirilir. Köylüleri isyancılardan ve kanunsuz kişilerden korur; sıradan insanların güvenliğinin kişisel konfor veya kazançtan önce gelmesini sağlar. Aynı zamanda Ainagul'u sarsılmaz bir bağlılıkla savunur; bu, bağlılığının sadece görevle sınırlı olmadığını, kişisel boyuta da taşındığını gösterir. Onun sadakati, siyasi sorumluluğu insan empatisiyle harmanlar ve disiplinli, güvenilir ve prensiplere bağlı bir lideri ortaya koyar.

Kararlı Arzumat, kararlıdır; adaleti sağlama ve görevini tamamlama konusunda yılmazdır. İsyancıları vadiler ve yüksek sırtlar boyunca takip eder, pusular için stratejik planlar yapar ve tehditler büyümeden hızlıca müdahale eder. Hiçbir şey onu görevinden alıkoyamaz: dikkatli planlamayı kararlı eylemlerle dengeler, bu da onu devletin düşmanlarına karşı korkusuz bir figür hâline getirir. Kendi kişisel alanında da Ainagul'u zorla evlilikten korumakta kararlıdır. Onun davasını gazeteye yazar, düşünü engellemek için koordinasyon sağlar ve onu uzaktan gözetir. Engel ve tehlikelerle karşılaşsa bile sarsılmaz; güvenliğini sağlar ve sonunda onu bulur.

TEMALAR

Gelenek ve Modernite: Ainagul'un hikâyesi, yüzyıllardır süregelen geleneklerle modern toplumsal değişim baskıları arasındaki gerilimi canlı bir şekilde gösterir. Köyünde, evlilik, mülk ve aile onuru ile ilgili kararlar babalar ve yaşlılara aitti; bu durum derin bir ataerkil yapıyı yansıtır. Kadınların sesi çoğu zaman duyulmaz ve kişisel arzular toplumsal beklentilere tabi tutulurdu. Ainagul'un babası başlangıçta onu Nurmat'a vermeyi planlar; bu, geleneğin bireysel tercihlerden çok ittifaklar ve itaat üzerine kurulduğunu gösterir. Ancak Sovyet reformlarının gelişi bu normları sorgular. Eğitim, kadın katılımı ve yoksullara yasal koruma sağlayan politikalar, yaşlıların sorgulanmaz otoritesini zayıflatmaya başlar. Ainagul'un direnişi bu değişimi temsil eder: Kendi isteklerini savunur, babasının ve köy liderlerinin kontrolüne meydan okur ve zorla dayatılan bir evliliği kabul etmez. Arzumat'ın müdahaleleri — onu koruması, tehditleri rapor etmesi ve adaleti uygulaması — devletin yerel ve geleneksel hiyerarşiler üzerindeki yeni otoritesini gösterir. Hikâyeleri, eski ve yeni arasındaki karmaşık ve tehlikeli kesişimi ortaya koyar; sosyal reformun bireylere güç verebileceğini, ataerkil kontrolü sorgulatabileceğini ve toplumsal ve ahlaki yapıyı yavaşça yeniden şekillendirebileceğini gösterir.

Örnek sahne: Ainagul gözlerini araladı. Oda loştu, lamba titriyordu. Annesi yanında ağlıyordu. “Bana bak, çocuğum! Seni dokuz ay taşıdım. Bana acı çektiirme!” Babası ona vurmuştu. “Neden?” diye fısıldadı, titreyerek. Babası “Kızın başkasını seviyor” dedi. Ainagul yere düştü, Arzumat'ı çağırarak. Hâlâ akli başında mıydı? Neredeyse inanamazdı. Kalbi çarpıyordu, Arzumat'ın sırrı ortaya çıkmıştı. Annesinin yüzü kan içindeydi, çığlıkları acı gerçeği doğruluyordu. “Nurmat geliyor. Ainagul hazır olmalı,” dedi babası annesine. Ainagul titriyordu, annesi onu sarıp ağlıyordu. Babası öfkeyle içeri girdi, annesini Arzumat'ı kayırmakla suçladı. “Onu Arzumat'la mı yoksa Nurmat'la mı göndereceksin?” diye sordu. O, annesini koruyarak yalvardı: “Baba, inan bana, o yanlış yapmadı. Suç benim, onun değil,” dedi; oda korku ve üzüntüyle sarsılıyordu.

Düğün Gelenekleri: Düğünler büyük toplumsal etkinliklerdi ve Kırgız geleneklerine derinden bağlıydı. Ainagul'un düğün hazırlıkları bu gelenekleri ayrıntılarıyla gösterir. Babası düğün giysilerini ve çeyizi aldı; aile ve köy kadınları düğün yemeklerini hazırlamak üzere davet edildi. Gelinin selamlaması, damadın gelişi ve düğün onuruna yapılacak göçebe oyunları konuşuldu; gelinin bedeli tartışıldı. Ainagul geldiğinde, selamlamanın bir parçası olarak eğilmesi istendi. Tören, sembolik pamuk demeti, yaşlılardan alınan dualar ve gelini destekleyen kadınların rehberliğiyle gerçekleşti. İslami nikah da evliliği resmileştirdi. Bu uygulamalar aile onurunu, sosyal statüyü ve toplumsal onayı vurguluyordu. Ancak Ainagul için düğün, gelenek ile kişisel arzular ve zorla evlilik tehdidi arasında bir gerilim ve çatışma kaynağı oldu.

Örnek sahne: Ev erkeklerle doldu. Ainagul diğer gelin ve kızların arasında oturuyordu, elinde ritüel pamuk demeti vardı. Yaşlılar, Adyl, Maty ve diğerleri izliyordu. Nurmat misafirleri organize ediyor, akrabaları çağırıyordu. Molla çifti kutsadı ve evlenmeye rızaları olup olmadığını sordu. Ainagul sessiz kaldı. Kadınlar fısıldayarak konuşmasını teşvik etti, ama o suskun kaldı. Molla, ses çıkarmasa bile evliliğin geçerli olacağını ilan etti. Ainagul'un kalbi çarpıyordu; gelenek ve korku arasında sıkışmış, tören devam ederken güçsüz kalmıştı. Onun sessizliği ritüeli durdurmadı ve Nurmat'ın üzerindeki hakkı artık resmileşmişti.

Basmaçı Ayaklanması: Devlet Düşmanı ve Ulusal Protesto Sovyet edebiyatında Basmaçılar, devletin düşmanı olarak gösterilmiştir. Onlar, kolektivizasyonu, toprak reformlarını ve özellikle kadınlar için eğitim yayılmasını engelleyen asi ve haydutlar olarak tanımlanmıştır. Baskınları, kaçırmaları ve saldırıları, kamu düzeni ve ilerleme için tehdit olarak görülmüştür. Genellikle modernleşmeye ve Sovyet otoritesine karşı çıkan zalim ve tehlikeli insanlar olarak tasvir edilmişlerdir. Günümüzde bazı tarihçiler ve modern kaynaklar Basmaçılara farklı bir bakış açısı sunar. Onlar, yerel gelenekleri, kültürü ve bağımsızlığı savunan kişiler olarak görülür. Bu bakış açısına göre, eylemleri Sovyet yönetimi tarafından dayatılan sosyal ve ekonomik değişikliklere karşı bir ulusal protesto biçimidir. Yani Basmaçılar'a bakış, perspektife bağlıdır: Sovyet kaynakları şiddetlerini ve ilerlemeye karşı duruşlarını vurgularken, sonraki görüşler onların direnişini ve yerel yaşam biçimlerini koruma çabalarını ön plana çıkarır.

Örnek sahne: Otuzdan fazla adam toplandı, tek atlıyı karşıladı, ardından sağ kanattan kuzeye doğru ilerlediler. Arzumat'ın grubu saklanarak Basmaçılar'ı uçurumdan çevirmeye hazırlandı. Takım üçe ayrıldı: birinci grup Basmaçılar'ı bloke etmek için öne geçti, ikinci grup arkadan indi, üçüncü grup ise sırtı tırmanarak yukarıdan saldırdı. Basmaçılar açık yamaça ulaştığında, ön grup ateş açtı. Çevrildiklerinde Basmaçılar silahlarını ve atlarını bırakarak teslim oldular.

Aşk: Engeller Ainagul ve Arzumat'ın aşkı, 1930'lar Fergana Vadisi'nde büyük sosyal ve politik değişimlerin yaşandığı dönemde ortaya çıkar. Sovyet reformları eski hiyerarşilere meydan okuyarak eğitim ve yoksulların korunmasını teşvik ederken, köy gelenekleri ve ataerkil beklentiler hâlâ güçlüydü. Ainagul, babası Joldosh ve köyün ileri gelenleri tarafından oğul Nurmat ile zorla evlendirilme tehdidiyle karşı karşıya kalır; bu durum, toplumdaki derin cinsiyet eşitsizliklerini gözler önüne serer. Buna rağmen Arzumat'a olan aşkı ona cesaret verir. Mektuplar yazar, arkadaşına Laylykan'a dertlerini açar ve tehlikeleri göze alarak sessizce boyun eğmez. Arzumat ise tehlikeli dağlardan geçer, silahlı Basmaçılar ile yüzleşir ve onu korumak için gazetedeki haberleri kullanır. İkisi birlikte, aşkın kadına kendi arzularını savunma gücü verdiğini ve kişisel sadakatın adalet için bir güç olabileceğini gösterir. Bu hikâyede aşk, sadece bir duygu değil; aynı zamanda cesaret, direniş ve umudun kaynağıdır.

Örnek sahne: Ainagul, Arzumat'ın mektubunu kendine saklayamadı. Laylykan en yakın arkadaşındı ve korkularını paylaşacak birine ihtiyaç duyuyordu. Gururunu yutarak mektubu yüksek sesle okudu. Arzumat, sadık aşkını ve aralarındaki sözü yazmış, ama tehlikeye karşı da onu uyarmıştı. Güçlü Basmaçı lideri Mamat Korbaşy, oğluna Nurmat için Ainagul'u istemekteydi. Arzumat ayrıca onlarla bağlantılı kurnaz Kulu Kalpa hakkında uyarıda bulundu. Kimin dost, kimin düşman olduğunu anlamasını istedi. Laylykan, Ainagul ile birlikte derinden etkilendi ve gözyaşlarını tuttu. Ardından Ainagul cesaretini topladı, cevap yazdı ve mektubu Arzumat'a ulaştırmak için Laylykan'a güvendi.